

İki Yargıtay Kararının Düşündükleri

Av. Ender Dedeođaç

Temyiz ve karar düzeltme sınırlarına ilişkin 2004 yılından sonra geliştirilen Yargıtay uygulaması karşısında TBB'nin, üniversitelerin ve diğer ilgililerin sessiz kalmasını bir türlü anlamış değilim. Üstelik benim kanıma göre, Yargıtay'ın bazı dairelerinin olayı değerlendirmesinde de hata vardır. Örneđin Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 04.06.2010 gün ve 2010/6868 E. 2010/8000 K. sayılı kararına baktığımızda, ".karar düzeltme sınırı ... 5236 sayılı yasanın 19. maddesi uyarınca 1.1.2010 tarihinden itibaren 8.690 TL'ye çıkarılmıştır. Anılan yasalarda derdest davalar yönünden ne şekilde uygulanacağı açık bir uygulama hükmü bulunmamakta ise de Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 23.2.2005 gün ve Esas 2005/13-32, Karar 2005/85 sayılı kararı uyarınca yerel mahkemelerce kurulan hükümlerin temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay Daireleri tarafından verilen kararlara karşı karar düzeltme yoluna gidilmesi durumunda karar düzeltme istemi hangi karara yönelik ise, o karar tarihinde yürürlükte olan kanun hükmünün esas alınacağı belirtilmiştir...." Dendiđini görmekteyiz. (Söz konusu karar yayınlanmamış olup yazının sonuna eklenmiştir. Yanlışlıkla karar düzeltmeye gittiğim için ilgili Dairenden özür dilerim)

Konuyu daha iyi anlayabilmek için, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin kararında yer alan "Anılan yasalarda derdest davalar yönünden ne şekilde uygulanacağı yönünde açık bir uygulama hükmü bulunmamakta.." açıklamasından ötürü, bu kez, daire kararında dayanak alınan, söz konusu Hukuk Genel Kurulu kararına baktığımızda (Kazancı Bilgi Bankası) Genel Kurulun öncelikle ön sorun başlığı altında, geçmiş uygulamayı özetlediğini görmekteyiz. Kararın bu bölümünü aynen bilginize sunmaktayım:

"E- Ön Sorun:

Hukuk Genel Kurulu'ndaki görüşme sırasında, işin esasına geçilmeden önce, davanın müddeabbihi itibariyle direnme kararının temyizinin mümkün olup olmadığı, ön sorun olarak incelenmiştir.

Öncelikle belirtilmelidir ki; Yerel Mahkemenin önceki hükmü ile bozma ve direnme kararlarının içerik ve kapsamlarına göre Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, davacının tahliyeden sonra onarım için kiralananın boş kaldığı süreden dolayı uğranılan kira gelir kaybı yönünden bir isteminin bulunup bulunmadığı noktasında toplanmakta olup; Yerel Mahkemenin, dava dilekçesinde anılan yönde bir istem bulunduğunu benimsemek suretiyle hüküm altına aldığı, dolayısıyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlığın ilişkin bulunduğu tutar, 125.000.000 TL'den ibarettir.

Bilindiği gibi, 14.07.2004 tarih ve 5219 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" 21.07.2004 gün ve 25529 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış; 15. maddesindeki hüküm gereğince, 2. maddesinin (B) fıkrası, 3. maddesinin (C) fıkrası, 7, 9, 10, 11, 12. maddeleri ile 13. maddesinin (B) fıkrası 01.01.2005 tarihinde, diğer maddeleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anılan Kanun'un, 2. maddesinin yayım tarihinde yürürlüğe giren (A) fıkrasının (c) bendi ile 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 427. maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan ve ek 3. maddesine göre "kırk milyon" TL. olarak uygulanması öngörülen parasal sınır "bir milyar" TL.; beşinci fıkrasında yer alan ve ek 3. maddesine göre "sekiz yüz milyon" TL. olarak uygulanması öngörülen duruşma sınırı "on milyar" TL; "altı yüz milyon" TL olarak

uygulanması öngörülen karar düzeltme sınırı da "altı milyar" TL olarak değiştirilmiştir."

Gördüğünüz gibi, HGK olayı 2004 yılındaki yasa değişikliğinden itibaren incelemiştir. Ben, olayı biraz daha eskiye götürerek HMUK'un yasalastığı tarihten itibaren temyiz sınırı ve uygulamasını görmek istiyorum. Bu nedenle HMUK'un kabulünden itibaren yerel mahkeme kararlarının temyiz sınırlarını ve uygulanan yöntemi sizlerin bilgisine sunmaktayım.

HMUK'un ilk kabul tarihi olan 18.06.1927 tarihinde yerel mahkemelerce verilen kararlarda 427. madde ile benimsenen kesinlik sınırı 2.500 kuruştur. Daha sonra 27.12.1949 günlü 5464 sayılı kanun bu sınırı 50 liraya çıkarmış, bundan sonra 30.04.1973 günlü 1711 sayılı kanunla bu sınır 2.000 liraya 12.6.1979 günlü 2248 sayılı kanunla 3000 liraya 16.7.1981 günlü 2494 sayılı kanunla 10.000 liraya 26.2.1985 günlü 3156 sayılı kanunla 100.000 TL'ye çıkarılmıştır.

Bu aşamada HMUK 427 maddesinin anayasaya aykırılığı nedeniyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuş ise de, Mahkeme 16 Nisan 1986 gün ve 1985/23 E 1986/2 K sayılı kararı ile eşitlik ilkesine aykırılık nedeni ile yapılan bu başvuruyu reddetmiştir.

Bu retten sonra 14.07.2004 gün ve 5219 sayılı kanunla temyiz sınırı bir milyar TL ye çıkarılmıştır.

Yukarıda sayılan, gerek gördükçe temyiz sınırında yapılan arttırmaların fayda sağlamaması nedeniyle yasa koyucu daha kalıcı bir çözüm olarak temyiz sınırını 213 sayılı Vergi Usul Kanununu ile her yıl belirlenen yeniden değerlendirme oranlarına bağlamayı uygun görmüştür. Bu nedenle 26.09.2004 tarihinde 5236 sayılı kanunun 19. maddesi ile HMUK'a ek 4 maddesi eklenmiştir. Bu ek madde aynen aşağıya alınmıştır.

"EK MADDE 4.- (Ek: 5236-26.9.2004 / m.19 - Yürürlük m.22) Görev, kesin hüküm, istinaf, temyiz, Yargıtay'da duruşma, senetle ispata ve sulh mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usulünün belirlenmesine ilişkin maddelerdeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların on milyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz. Bu uygulama nedeniyle mahkemelerce görevsizlik kararı verilemez.

Yukarıdaki fıkra uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere uygulanan parasal sınırların artışı, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce ilk derece mahkemelerince nihai olarak karara bağlanmış davalar ile bölge adliye mahkemesi kararı üzerine yeniden bakılan davalarda ve Yargıtay'ın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece yeniden bakılan davalarda uygulanmaz."

Görüldüğü gibi ek 4. madde, iki temel ilkeyi hüküm altına almıştır. Bunlardan birincisi, yukarıda da söylediğim gibi, temyiz sınırının yıllara göre artmasını vergi yasalarındaki artışa bağlamış ve her yıl ya da gereksinim oldukça kanun çıkarmaktan yasama organını kurtarmıştır. İkinci temel ilke ise, artışın ne zaman ve hangi davalara uygulanacağına ilişkin ilkedir. Ek 4 maddeye göre,

- artışlar her takvim yılının başından itibaren geçerli olacak
- bu artışlar, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce ilk derece mahkemelerinde nihai olarak karara bağlanmış davalara uygulanmayacak
- Yargıtay'ın bozma kararı nedeni ile yeniden bakılan davalarda uygulanmayacak.

Öncelikle belirtmek isterim ki, bu hüküm nedeni ile yılbaşında yapılan artışlardan derdest davalar etkilenecek ve bu davaların bir kısmı temyiz sınırının altında kaldığı için temyiz edilebilme olanağı ortadan kalkacaktır. Bu hükmün beni rahatsız ettiğini ve gün geçtikçe daha da rahatsız olduğumu peşinen söylemek isterim.

Ayrıca belirtmek isterim ki, söz konusu ek 4. maddenin yürürlüğe girdiği tarih 26.9.2004'tür. Yargıtay Hukuk Genel kurulunun kararının tarihi ise 23.02.2005'tir. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin karar verdiği tarih ise 04.06.2010'dur. Her iki karar oluşturulurken ek 4. madde yürürlüğe girmiştir. Buna rağmen her iki kararda da Yargıtay bu maddeyi görmezden gelmiştir. Bu görmezden gelmeyi ise kararında yer alan şu cümlelerle pekiştirmiştir. "Önemle vurgulanmalıdır ki; 5219 sayılı Kanun, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda daha önce değişiklik yapan çok sayıdaki Kanunlardan farklı olarak, içerdiği düzenlemelerin derdest davalar yönünden ne şekilde uygulanacağı yönünde açık bir uygulama hükmü taşımamaktadır".

5219 sayılı kanunun kabulü 14 Temmuz 2004'tür. Bu kanundan hemen sonra 26 Eylül 2004 tarihinde ek 4. madde yürürlüğe girmiştir. Yukarıda da belirttiğim gibi ek 4 açık hüküm olarak temyiz sınırındaki değişikliklerin derdest davalara da uygulanacağını hüküm altına almıştır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu yukarıdaki saptamayı yaptıktan sonra, YHGK kararında konunun geçmişini inceleyeceğini belirtmiş ve kararının içeriğinde ise aşağıdaki saptamaları yapmıştır:

"8.5.1973 gün ve 1711 sayılı Kanun'un Geçici Maddesinde; değişikliklerin sayılan istisnalar dışında (ki, temyiz ve karar düzeltme sınırına ilişkin düzenlemeler istisnalar arasında değildir) kural olarak, Kanunun yürürlük tarihinden sonra açılacak davalarda uygulanacağı belirtilmiş; böylece, yürürlük tarihinden önce açılmış olan davalarda temyiz ve karar düzeltme istemleri yönünden gözetilecek sınırın, dava tarihinde yürürlükte bulunan Kanun hükmüne tabi olması benimsenmiştir.

16.07.1981 gün ve 2494 sayılı Kanun'un Geçici Maddesinde ise, temyiz ve karar düzeltme sınırlarına ilişkin değişikliklerin, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra verilecek nihai kararlara yönelik temyiz ve karar düzeltme istemleri hakkında uygulanacağı belirtilmiş; dolayısıyla, dava hangi tarihte açılmış olursa olsun, temyiz ve karar düzeltme sınırlarının saptanmasında, hakkında bu yollara başvuru hükmün verildiği tarihteki yasal durumun esas alınacağı kabul edilmiştir.

Yine, 26.02.1985 gün ve 3156 sayılı Kanun'un Geçici Maddesi; getirdiği değişikliklerin Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan davalarda da uygulanacağı yönündedir.

20.06.1996 gün ve 4146 sayılı Kanunun geçici maddesi ise, değiştirilen hükümlerin, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanacağı kuralını taşımaktadır.

Görüldüğü üzere, temyiz ve karar düzeltme sınırında değişiklikler içeren daha önceki Kanun metinlerinde, değişikliklerin ne şekilde uygulanacağı yönünde açık hükümler bulunmakla birlikte, bu hükümler arasında bir paralellik yoktur.

Bu açıklamaların ortaya koyduğu sonuç şudur: Kanun koyucu, özellikle enflasyondan kaynaklanan nedenlerle, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'ndaki temyiz ve karar düzeltme sınırlarına ilişkin hükümleri daha önce de birçok defa değiştirmiş, ancak, bu değişikliklerle getirilen yeni sınırların derdest davalara etkisini düzenlerken, aynı ilkeleri benimsememiştir.

Dolayısıyla, içerdığı düzenlemelerin derdest davalar yönünden ne şekilde uygulanacağı yönünde açık bir uygulama hükmü taşımayan 5219 sayılı Kanun ile ilgili değerlendirme yapılırken, benzer nitelikteki değişikliklere ilişkin olarak yukarıda sayılan önceki Kanunlarda yer alan düzenlemelerin, somut olay bakımından yorumlama ve sonuca varmada yardımcı nitelikte bir ölçüt olarak alınmasına olanak bulunmamaktadır.

Açıklanan durum karşısında, bu yönün, Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun genel yapısı, ruhu ve öngördüğü yargılama ilkeleri çerçevesinde, 5219 sayılı Kanun'un gerekçesi de dikkate alınarak, yargısal içtihatlarla açıklığa kavuşturulması gerektiği Hukuk Genel Kurul'undaki ön sorunla ilgili görüşme sırasında ittifakla benimsenmiş; görüşme bu çerçevede yapılmıştır."

Görüldüğü gibi, Hukuk Genel Kurulunca incelenen olayda direnme kararının verildiği tarih 13.10.2004'tür. Yani ek 4. madde yürürlüğe girmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ek 4. maddeyi görmezden geldiği için, kararına hukuki dayanak oluşturabilmek için bu gerekçeyi oluşturmuştur.

İşin aslında, temyiz sınırındaki artışların, derdest davaları da etkilemesi, Yasama Meclisi tarafından benimsenmiştir. Bu nedenle de Yargıtay'a ve tüm yargıya gerek bu yasanın gerekse tüm yasaların hükmünü uygulamak görevi düştüğü için, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun böylesi bir gerekçe oluşturmasına anlam veremediğimi belirtmek isterim.

Bulabildiğim kararları taradığımda, Yargıtay'ın her zaman iş yükünden yakındığını ve değişik vesilelerle, temyiz sınırları ile ilgili uygulamayı yeniden değerlendirerek, iş yükünü azaltıcı önlemler almak istediğini hatta zaman zaman aldığını görmekteyim.

HMUK 427. maddesinin ilk hali: *"Asliye Mahkemelerinden verilen nihai kararlarla 2.500 kuruşa kadar olan alacak davaları müstesna olmak üzere sulh mahkemelerinden sadır olan nihai kararlar kabili temyizdir"* şeklinde idi. Bu dönemde, 18.12.1940 gün ve 1940/34,44 E., 1940/93 K. sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurul Kararı bu tür bir hukuksal tartışmanın yaşandığı karar olarak gözüme çarpmaktadır. Bu kararda madde metninin yazılışı dikkate alınarak, yani lâfzî yorum yolu ile Asliye Mahkemelerinde görülmekte olan değeri 2.500 kuruşun altında kalan menkul mallara ilişkin nihai kararların temyiz incelemesi dışında kalıp kalmadığı tartışılmıştır. Yapılan tartışmaların sonucunda, 2.500 kuruşluk sınırın sadece alacak davalarını kapsadığı hüküm altına alınmıştır. Bu kararda yer alan iki görüşü sizlere aktarmak gereğini duymaktayım. Zahir Bey'in ve Kazım Bey'in dile getirdiği ilk görüş *"kanun yoluna başvurma'nın asıl sınırlamaların istisna"* olduğudur. İkinci görüş ise Şefkati Bey'e aittir. Şefkati Bey; *"Kanunun sarahati olan yerlerde manayı değiştirmek bizim hakkımız ve salahiyetimiz değildir"* diyerek, yasama kuvvetine olan saygıyı dile getirmektedir. Aslında dile getirilen bu saygı, yargının sorumluluğunu dile getirirken, aynı zamanda, yasama kuvveti tarafından, yargıya karşı gösterilmesi gereken saygıyı da hatırlatmaktadır. Kuvvetler ayrımının olmazsa olmazını ortaya koymaktadır.

Dikkatimi çeken bir başka karar ise, 4.6.1941 gün ve 1940/45 E 1941/1 K sayılı YİBK kararıdır. Bu kararda, altınla ilgili davalarda, şahit dinleme sınırının ve temyiz sınırının saptanmasında, altının iddia anındaki (zamanı vukuundaki değer) değerinin esas alınacağı hükme bağlanmıştır. Ayrıca altının bir menkul olduğu belirtilerek, bu kuralın tüm menkuller için geçerli olduğu dile getirilmiştir. Diğer bir anlatımla, iş yüküne rağmen, yeni yükler üstlenilmekten kaçınılmamıştır.

Hâlbuki günümüzde bunun tersi yapılmaktadır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2.3.2005 gün, 2005/9-85 E., 2005/127 K. sayılı kararına baktığımızda; *"azınlığın şeklinde*

görüş bildirdiği buna karşılık çoğunluğun şeklinde görüş bildirdiği ve temyiz sınırının derdest davalara uygulanmasına karar verildiği görülecektir" denilerek, iş yükünün azaltılması uğruna vatandaşın adalet arayışının engellendiği görülmektedir.

1940'tan beri Yargıtay iş yükünden yakınmıştır. Ancak 1940'larda Yargıtay iş yüküne rağmen kesin hüküm kuralının istisna olduğunu belirtmiş ve iş yükünü üstlenmiştir. Hâlbuki günümüzde, bunun aksine davranılmış, iş yüküne dayalı yorum ve karar geliştirilmiş ve 5236 sayılı kanunda ise yasama organı da yargının görüşüne katılmış bunu yasal hale getirmiştir.

Burada sorulması gereken bir soru, Yargıtay Hukuk Genel Kurul'unun ve ilgili Dairenin kararlarında, ek 4. maddenin yürürlükte olduğunun dikkate alınmamasının yanı sıra 1941 tarihli YİBK dan da yararlanılmamış daha doğrusu neden uyulmamış olmasıdır. Bilindiği gibi yargı öncelikle kanunlara, daha sonra da ilmi ve kazai içtihatlarla bağlı karar verir. YİBK'lara uymak ise yargı için yasal bir görevdir. Bu husus Yargıtay Kanununun 45. maddesinde açıkça hüküm altına alınmıştır.

Burada sorulması gereken bir başka soru, 1940'tan bu yana iş yükünün azaltılmasına ilişkin ne yapılmıştır ki, vatandaşın hakkının kısıtlanmasında Yargıtay ve yasama organı bu kararı almıştır.

Yargıtay'ın iş yükünün nedenleri araştırılmış mıdır?

İçtihat mahkemesi olmak yerine ilk derece mahkemesi gibi davranmayı yeğlemenin bu olaya etkisi nedir?

Yeni tasarıda da bu konuya bir çözüm getirilmemiştir. Üstelik istinaf mahkemeleri uygulaması kabul edilmiş olmasına rağmen yaşama geçirilmemiştir. İş yükünün azaltılması için hiç bir şey yapılmamıştır.

Tüm bunlara rağmen vatandaşın adalet arayışını sınırlamak vatandaşın adalete yani yargıya duyacağı saygıyı azaltır. Hele hele yasalara ve YİBK'lara uymadan karar vermek bu saygıyı kat be kat azaltır. Üstelik kararların fiilen var fakat hukuken yok kararlar olmasına yol açar.

Sizleri bilmem ama ben mesleğimi seviyorum ona saygı duyuyorum. Bu nedenle tüm insanların bu mesleği sevmesini ve saygı duymasını arzu ediyorum. Saygı beklemenin temel ilkesinin önce bizim gereken saygıyı göstermemiz olduğuna da inanıyor ve avukat, hâkim, savcı ayrımı yapmaksızın hepimizi yargılanan ve yargılanmayan tüm vatandaşlarımıza karşı gereken saygıyı gösterme ilkesi içinde yasalara, örf ve âdete, ilmi ve kazai içtihatlarla uygun davranmaya davet ediyorum.

Ankara, Kasım 2010

Yazarın Sitedeki Diğer Yazıları :

<http://www.inisiyatif.net/arsiv/web/filtre/yEnderDede.asp> üzerine tıklayınız

T.C.
YARGITAY
13. Hukuk Dairesi
ESAS NO : 2010/6868
KARAR NO : 2010/8000

YARGITAY İLAMI

..... vekili avukat N.G ile vekili avukat E.D. aralarındaki dava hakkında Ankara 5.Asliye Hukuk Mahkemesinden verilen 14.11.2008 tarih ve 287–374 sayılı hükmün Dairenin 1. 3.2010 tarih ve 11428–2426 sayılı ilamıyla onanmasına karar verilmişti. Süresi içinde davalı avukatı tarafından kararın düzeltilmesi istenilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşuldu.

KARAR

14.7.2004 günlü ve 5219 sayılı yasa ile HUMK nun 440/III-1 maddesindeki karar düzeltme ile ilgili parasal sınır 6.000.000.000 TL'ye 5236 sayılı yasanın 19. maddesi uyarınca 1.1.2010 tarihinden itibaren 8.690.00 TL. ye çıkarılmıştır. Anılan yasalarda derdest davalar yönünden ne şekilde uygulanacağı yönünde açık bir uygulama hükmü bulunmamakta ise de Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 23.2.2005 gün ve esas 2005/13–32, karar 2005/85 sayılı kararı uyarınca yerel mahkemelerce kurulan hükümlerin temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay daireleri tarafından verilen kararlara karşı karar düzeltme yoluna gidilmesi durumunda karar düzeltme istemi hangi karara yönelik ise, o karar tarihinde yürürlükte bulunan kanun hükmünün esas alınacağı belirtilmiştir. Bu durumda 1.1.2009 tarihinden sonra verilen ve 8.690.00 YTL den az olan hükümlerin onanması veya bozulmasına ilişkin Yargıtay kararları hakkında karar düzeltme yoluna başvurulamaz. Karar düzeltme isteği dairemizin 1.3.2010 günlü kararına ilişkin olduğuna göre davalı tarafın 4.169,00 TL asıl alacağa yönelik karar düzeltme dilekçesinin reddine karar verilmesi gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenle karar düzeltme dilekçesinin REDDİNE, peşin alınan temyiz harcının istek halinde iadesine, 4.6.2010 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
A.Alkan

Üye
H.Kara

Üye
N.Şatır

Üye
R.Ünal

Üye
M.Duman